

KLANK ALS EEN KLOK

Bel Canto Design werd in 1989 opgericht door John Stronczer met als doel het vervaardigen van buitengewoon muzikale buizen- en solid-state versterkers. Het eerste Bel Canto product was een single-ended triode monoblock, gebaseerd op de legendarische 845 buis. Bel Canto betekent letterlijk 'schone zang' maar het is ook een omschrijving van een zangstijl waarin de klankkleur een grote rol speelt. De Bel Canto buizenversterkers zijn inmiddels geheel vervangen door klasse-D (hoogfrequent schakelende) versterkertrappen die in Minnesota worden gemaakt. De vrije presentatie van de originele SET buizen-trappen werd blijkbaar als maatstaf aangehouden want de huidige Bel Canto apparatuur wordt eveneens gekenmerkt door een zekere ontspannenheid die men eerder aan elektro-nbuizen dan halfgeleider-trappen zou toedichten.

KILIAN BAKKER

John Stronczer kwam op het moment van de oprichting van Bel Canto niet uit de lucht vallen; als lopontwerper voor het Physical Sciences Center van telecommunicatiespecialist Honeywell, oprichter van een zeer belangrijke denktank en uitvinder van legio halfgeleider 'firsts' (waarvoor hij maar liefst zeven patenten heeft), had hij meer dan genoeg ervaring en besloot hij om zijn technisch vernuft te gaan gebruiken voor een persoonlijke passie; muziekweergave.

Bel Canto het bedrijf is in zekere zin het tegenovergestelde van zijn vroegere werkgever; een relatief kleine onderneming (het team bestaat uit een dozijn medewerkers) die in een gezellig gebouw met klassieke architectuur is gehuisvest. Het bedrijf lijkt daarmee geen overmatig high-tech vertoon te willen maken en wellicht komt dat omdat er muziekweergave apparatuur wordt gemaakt. Het doet bijna Europees aan en hetzelfde geldt voor de vormgeving van de Bel Canto apparatuur die tegenwoordig geheel volgens aloude Britse 'shoobox' normen is gedimensioneerd. Bel Canto's eOne lijn is tamelijk uitgebreid, zo zijn er zijn bronnen zoals de hier besproken CD-2 schijfspeler en sinds kort een tuner, de FM1. Met de vele compacte bouwstenen kan ofwel een indrukwekkend en complexe keten worden opgebouwd, of een uiterst simpel systeem. Dat laatste leek ondergetekende des te interessanter en daarom werd Bel Canto's fraaie CD-speler met geïntegreerde volumeregeling gecombineerd met de nieuwe REF500S dual-mono stereo versterker. Twee schoenendoosjes die samen met gemak op een gemiddelde audiomeubel-etage passen en desondanks prestaties van de bovenste plank leveren. Daarover verderop meer; allereerst de fysieke, ergonomische en technologische wetenswaardigheden.

CD-2

Alle Bel Canto eOne apparaten zijn gevat in een tijdloos ogende schoenendoos-formaat behuizing en de CD-2 is daarop geen uitzondering. Een complete, hoogwaardige CD-speler in zo'n bescheiden omhulsel wurmen, valt niet mee maar SMD printplaten en een externe voeding helpen daarbij. De standaard 12 volt voeding kan worden opge-



waardeerd met Bel Canto's VBS1 (Virtual Battery Supply) of de LNS1 en voor deze bespreking werd de CD-2 zowel in basis uitvoering als met de LNS1 beluisterd. Alle huidige Bel Canto interne en externe voedingen zijn SMPS (switch-mode powersupply) typen. John Stronczer: "It reduces low frequency noise, especially in the audio mid band. Moves noise to high frequency where it is more effectively filtered. VBS1 adds considerable LC filtration and energy storage. 100dB at 100Hz and over 1 Farad of capacitance! LNS1 is a step in this direction". De Bel Canto website geeft geen specificaties van de LNS1 behalve "< 100 microVolt RMS noise". De LNS1 oogt rudimentair maar is in feite een zeer doordacht apparaat met uitstekende componentkwaliteit (zie foto van de binnenzijde).

Net als de eerder besproken Bel Canto DAC 1.5 is het fraai afgewerkte frontpaneel overzichtelijk, met een duidelijk groen display en een jog-dial (gecombineerde druk/draaiknop) voor zo ongeveer alle afspeelfuncties en volumeregeling. Dat is in het begin even wennen maar dankzij de prettig werkende knop gaat het al na een paar dagen vanzelf. Met de niet al te richtingsgevoelige en uitgebreide afstandsbediening kan men de functies ook vanuit de luisterpositie kiezen. De CD-2 is een Spartaanse toploader, wat betekent dat de zilveren of vergulde schijf direct op de spindel-as van het loopwerk wordt gelegd. Meestal wordt bij een toploader het loopwerk daarna afgedekt met een luik. Bij de Bel Canto speler bevindt zich bovenop een solide aluminium plaat wat met een uitgefreesde semi-cirkel het loopwerk omarmt. Die plaat heeft als primaire functie het verder dempen van de zware stalen huid maar het biedt ook een zekere mechanische verankering. Daarop is een smalle aluminium overkapping gemonteerd wat boven de laserslede hangt terwijl



de schijf zelf zijn rondes grotendeels in de open lucht doet. Oogstrelend is het zeker maar er kleven enkele nadelen aan: stof zal zich sneller rond het loopwerk en met name op de laserlens verzamelen. Nieuwsgierige huisdieren en kinderen zouden nog wel eens een nieuw spel kunnen zien in de draaiende schijf. Goed, niet de meest praktische speler dus naar wel een erg fraaie. John Stronczer is een minimalist en purist, wat blijkt uit de ergonomie en vormgeving van zijn producten. Bel Canto adviseert overigens om na gebruik een CD als stofbescherming op de spindel te plaatsen. Goed idee en dat kan natuurlijk een beschadigde schijf zijn, een CD-R of zelfs een DVD. Het uitleesmechanisme is een RoHS compatibel Philips CD-Pro2LF loopwerk, een relatief kostbare optische schijfuitlezer met een gietaluminium chassis (zie foto). De CD-2 biedt de gebruiker de keuze uit drie samplerate-frequenties: 48, 96 en 192kHz. John Stronczer heeft vooral veel aandacht besteed aan het reduceren van tijdsfouten, getuige het Bel Canto Ultra-Clocko circuit met 0.0001% precisie. Bel Canto benadrukt op hun website dat de prestaties nog kunnen worden verbeterd wanneer de CD-2 als loopwerk wordt gebruikt met hun DAC3. Daarvoor is de CD-2 behalve van een Toslink poort ook van een heuse AES/EBU 110 Ohms gebalanceerde digitale uitgang en een onvervalste BNC 75 Ohms coaxiale bus voorzien. Zo hoort het. Ook de analoge uitgangen zijn niet te versmaden; gebalanceerd XLR of ongebalanceerde cinch met in beide gevallen een vast of variabel uitgangsniveau wat via een digitale volumeregeling met tweehonderd stappen wordt ingesteld. Alle Bel Canto eOne apparaten zijn in een goede verpakking gevat, bestaande uit een zwarte koffer-does in een bruine verzenddoos. Het CD-2 pretpakket bestaat onder andere uit een RVS klempuck (geleverd in een stoffen etui) en een BNC/RCA adapter. Fijn. Het opstarten van de CD-2 kan de eerste keer wat verwarrend zijn. Het komt niet uit standby tenzij een CD op de spindel wordt gelegd en zelfs dan start

het loopwerk in pauze. Dan nog éénmaal op de ronde jog-dail of play drukken om muziek te laten weerklinken. En hoe. Het is even wennen maar de auditieve beloning is navenant.

REF500S

De REF500S heeft als enige eOne versterker ventilatiesleuven, die in de achterwand en bodemplaat zijn aangebracht. Een bovengemiddeld hoge bevolkingsdichtheid is de reden. Net als het hoger gepositioneerde REF500M monoblok is het gebaseerd op de stereo ICEPower module die tevens wordt toegepast in de REF150S en S125. Het 500 monoblok bevat echter een enkele gebrugde ICE module (plus een mono gebalanceerd ingangscircuit en voedingsprint). De hier besproken REF500S daarentegen huisvest twee van die 125ASX2 modules - ook in gebrugde vorm, met als gevolg een bijna verviervoudigd uitgangsvermogen - plus twee gebalanceerde ingangsprinten. Geheel dual-mono dus. Vier complexe printen in een compacte behuizing, vandaar dat het de meest warmbloedige Bel Canto ICEPower versterker is. De Bel Canto signaalprinten zorgen behalve voor een effectief gebalanceerde ingang tevens voor een verhoogde ingangs-impedantie van 100 kiloOhm voor de cinch- en 200 kiloOhm voor de XLR-bussen. Veeleisende bronnen en/of kabels vormen daardoor geen bedreiging voor de eOne eindversterkers. Er zijn hoogwaardige componenten toegepast zoals 0.1% 'audio grade' Caddock weerstanden, Solid Electrolytic Panasonic elco's met een zeer lage interne weerstand en RIFA MKP blokken. Het maximaal continuevermogen van de REF500S bedraagt 200 watt in 8 ohm en het dubbele aan 4 ohm. De REF500S had daarom volgens ondergetekende beter REF400S kunnen heten. De Ohmse belasting dient boven 3 ohm te blijven, aldus de fabrikant. Gezien zowel Martin-Logan als Audiostatic gebruik maken van ICEPower modules, mag er worden aangenomen dat men bij de ontwikkeling van de laatste generatie ICEPower modules in Denemarken rekening heeft gehouden met elektrisch wispelturige weergevers. Met 7 kilo schoon aan de haak komt deze versterker qua massa niet tegemoet aan de dogmatische audiofiële wens van '(z)waar voor het geld'. Het hoge afwerkingniveau en de solide constructie doen het geringe gewicht echter snel vergeten.

Luisteren

Om een goed idee van beide componenten te krijgen, werden ze eerst afzonderlijk op het eigen systeem aangesloten. Met de CD-2 als lijnbron (vast uitgangsniveau) bracht het al gauw een tevreden glimlach op het gelaat van ondergetekende. Speels, lichtvoetig, aanstekelijk en ritmische precisie als een metronoom. Zoals eerder aangegeven biedt de CD-2 drie samplerates en die werden dan ook uitvoerig beluisterd. In de 192kHz stand werd een uiterst gearticuleerde, bijna krokante weergave verkregen, met veel presence in het stemmengebied. De timing was minder aanstekelijk dan dat van de 96kHz optie. 96kHz SRC zorgde voor een soepele, vrije presentatie met een tegelijkertijd meer ontspannen en rijkere stemmenweergave. In de 48kHz stand kwam zang doorgaans opmerkelijk natuurlijk over, met meer 'body' dan de andere twee samplerates. Articulatie liep wat achter



ten opzichte van 96kHz SRC terwijl 's' en 't' klanken meer werden benadrukt. Belangrijker is het feit dat de weergave in 48kHz de ritmische propulsie van de 96kHz stand miste, waardoor de laatste hier de voorkeur verdiende. In alle drie de standen liet de Bel Canto schijfspeler zich horen als een vrolijke, natuurlijke vertolker met een royale ruimtelijke afbeelding.

Rebecca Pidgeon's geremasterde Chesky hybride SACD 'The Raven' werd op de spindel van de CD-2 gelegd om de track 'You Got Me' te beluisteren. De eerste indruk was dat van een volkomen ontspannen presentatie en een aangename ruimtelijke vrijheid. Nu blinkt deze schijf reeds uit in driedimensionaliteit maar dat werd door de CD-2 nog eens nadrukkelijk onderstreept. Rebecca Pidgeon's afwisselend lieflijke en uitdagende voordracht kwam goed uit de muzikale verf, alsmede het gitaarspel, wel wat energiek maar enigszins puntig klonk. Met de goed opgewarmde LNS1 voeding aan de CD-2 kregen de gitaren meteen meer vlees om de botten (snaren) en het de ietwat puntige aanzetten van de hoge snaren waren natuurlijker geworden zonder aan energie in te leveren. Rebecca Pidgeon's won aan presence terwijl de achtergrondzang beter te volgen was. Er zat met de LNS1 duidelijk meer drama in de weergave wat gepaard ging met een meer organische presentatie. Van huis uit is de CD-2 reeds een opmerkelijk natuurlijk klinkende bron maar samen met de LNS1 kan het de focus nog verder verschuiven van HiFi naar muziek. De LNS1 heeft een zogeheten groundlift-schakelaar. Alhier werden de beste resultaten verkregen met de schakelaar in de Ground-stand, wat resulteerde in een vloeiendere, meer open presentatie.

Met de CD-2/LNS1 gekenschetst, werd de dual-mono REF500S opgewarmd en daarna zijdelings vergeleken met de eerder door ondergetekende besproken Bel Canto S125 eindversterker (voor HiFi.nl). De S125 is een lichtvoetige, oorstremlend soepele performer die op zeer subtiele wijze te werk kan gaan maar ook behoorlijk dynamisch expressief is. Ten opzichte van zijn kleine familielid zet de REF500S muziek op meer substantiële, zelfs robuuste wijze neer. Stemmen worden soms wat minder los afgebeeld dan via de S125 maar de grootschalige ruimtelijke presentatie van de REF500S is indrukwekkend. Tijd om de CD-2 en REF500S als Bel Canto duo in te zetten. Dat Dere - een bekende Rickie Lee Jones track van haar fameuze Pop Pop album - was een genot voor het gehoor. Dat Dere werd overigens ooit door Jazz Messengers pianist Bobby Timmons als instrumentele muziek gecomponeerd en ook die uitvoering is de moeite van het beluisteren meer dan waard. Het gelach van het kind kwam verrassend levensecht over terwijl het saxofoonspel een geloofwaardig gezocht liet horen. Rickie Lee Jones' zang klonk lekker laid-back met accuraat uitgelichte medeklinkers. Niet dat deze Bel Canto speler/versterker combo overal het vergrootglas boven houdt, het is in feite een geruststellende duidelijkheid en overzichtelijkheid waarmee de Bel Canto's te werk gaan.

Een oude favoriet is het even onbekende als briljante album 'Riverside' van Luka Bloom (eigenlijk moet men daarvan de LP versie zien te vinden; die is beduidend beter dan de CD). Zijn werkelijke naam is Barry Moore (inderdaad, de jongere broer van Planxty-man Christy Moore) en alhoewel Riverside niet zijn debuut was (dat was 'Barry Moore in Groningen') is het ongetwijfeld zijn muzikale hoogtepunt. Delirious is de meeslepende introductie-track van Riverside. Het stuerende, percussieve snarenspeel kwam met een aanstekelijke ritmische propulsie naar voren. Bloom's uitbundige voordracht werd op expressieve en open wijze gepresenteerd. Deze LP kan met tanig klinkende electronica bij een hoog afluisterniveau wat teveel van het goede worden en zelfs ontaarden in een auditieve aanval. Daar was in dit geval gelukkig geen sprake van maar het klonk af en toe tamelijk pittig, waarmee het pure speelplezier van Luka Bloom met zijn op hol geslagen gitaarspel wel goed werd onderstreept.

De 'Newgrass' formatie Crooked Still heeft met hun album 'Shaken By A Low Sound' (voor deze recensie ter beschikking gesteld door Synfonique) een formidabele collectie van puur akoestische sessies geleverd. Het geadem van zangeres Aoife 'O Donovan werd zeer overtuigend weergegeven. Haar solo gezongen intro van 'Little Sadie' klonk niets minder dan sexy; zo hoort het. Het banjospel stuerende en pingelde soepel, waarbij het trommelvel mooi werd belicht. De als een bezetene zagende cellist Rushad Eggleston werd op enthousiaste wijze over het voetlicht gebracht. Het geheel rolde dusdanig vanzelfsprekend uit de weergevers dat dit de meest overtuigende weergave ooit was voor mij van Little Sadie. Van de Chris Thomas King CD Red Mud werd de titeltrack optisch afgetast. De gortdroge ruimshots contrasteerden goed met de zwaar brommende baslijn. King's nonchalante zang kreeg een haarscherpe focus mee terwijl zijn slide-spiel op een National Resophonic gitaar lekker bijtende grauwen liet horen die tot kippenvel leidden. Deze ongewone singer-songwriter muziek kwam pittiger maar ook plastischer over dan via de residentiële weergaveketen. Een bewogen luistersessie, derhalve.

Conclusie

Een 3,5 mille CD-speler is een serieuze investering maar de CD-2/LNS1 combo maakt de daarin liggende belofte constructief en auditief meer dan waar. Bel Canto's toploader CD-speler weet muziek tegelijk met een hoge mate van transparantie en harmonische rijkdom te presenteren. Samen met de LNS1 levert de CD-2 een bewonderenswaardig goede stemweergave en wordt de ruimtelijke vrijheid op een nog hoger niveau getild. De REF500S is een expressieve vertolker met autoriteit die op directe wijze muzikaal inzicht verschaft (ook in opname en mastering). Een duidelijk en daadkrachtig doorgeefluik. John Stronczter heeft zijn bedrijfsnaam goed gekozen; alle tot dusver hier beluisterde Bel Canto componenten blinken uit in zangweergave. Aanbevolen.

Importeur Bel Canto Audio: Dimex / www.dimex.nl/ / tel. +31(0)70 4042 647



Prijzen:

Bel Canto CD-2: € 2.995
Bel Canto LNS1: € 495
Bel Canto REF500S: € 2.495
(Frontpaneel leverbaar in zilver of zwart).